

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 1. prosenca 1867.

List 1.

Misijon v Smedniku.

(Dalje.)

Popoldne pa spet pridejo P. Doljak na prižnico s prav mikavnimi besedami. Novico, so djali, vam hočem povedati, ktere danes še morebiti niste slišali, in je tudi niste brali, ne v časnikih ne v kakšnih bukvah, temuč jaz jo vam povém, ali prav za prav sv. Pavel vam jo pové, kateri pravi: Odločeno je človeku enkrat umreti. To je novica, in ni novica; novica, ker je danes berž ko ne še niste slišali in ne premišljevali, in ne novica, ker je že davno izrečena. Hočeš ali nočeš, odločeno je, moraš iti v večnost, tvoja duša se loči od telesa in gre v večnost. S temi besedami je pridigar poslušavce napravil, da so tako zvesto gledali v njega in poslušali to pridigo, da bi ne bili vedili nič, ko bi se bilo tudi kaj posebnega zgodilo v cerkvi. Z ustmi in z ušesi so ga poslušali. — Pojdi z menoj v šolo na pokopališe, so rekli, da ti pokažem, kaj se zgodi s tvojim telesom, ko ga duša zapusti. Odperl ti bom grob dekleta, ki je že lani umerla. Bila je polnega lica, rudeča in bela, imela je černe lase in občudovana je bila od vse fare; glej, kaj vidiš, ko odprem grob? Oh trohno! Lepega obraza ni več, smrad puhti iz njega in nisi ga v stani prenašati. Zdaj pa so začeli razbijati po sencih poslušavcev z besedami: „Enkrat mi bo umreti in iti v večnost,“ da je bilo kar pretresljivo. Sv. Pavel, so jeli klicati Pater, sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede po vsih kerčmah na vrata, kjer pijanci ven in noter hodijo; — sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede po tistih štacunah na vage in vatlé, ki so goljufne, in s kterimi odirajo ljudi oštirji in kupci. Sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede na vrata tistih hiš, kjer se zbirajo fantje in dekleta in nesramno govoré. Sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede na okna, pod kterimi stojé ponočnjaki in klafajo, ter zapeljujejo nedolžnost. Sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede na cerkvene vrata, skoz ktere hodijo ljudje k Božji službi. Sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede na vsako spovednico, kjer fantje in dekleta zamolčujejo strašne pregrehe. Sv. Pavel, pridi iz nebes in zapiši te besede tukaj pred véliki altar, kjer vživajo po nevrednó telo in kri Jezusa Kr. brezbožni kristjani. Res sv. Pavel, zapiši te besede vsakemu človeku v serce: „Odločeno ti je enkrat umreti.“ Premišljevali so še po tem: kdaj, kje in kako umerje človek, česar nobeden ne vé; in k sklepu so povedali zgodbo sv. Franciška Borgia, ktereга je spomin na smert spreobernal. Pri tem naštevanju sv. Pavla so bili pridigar tako glasni, da jim je že glasú zmajnkovalo in še le so rekli: ako bi jaz imel železne persi, vpiti bi hotel, da bi ves svet

slišal te besede in jih v serce si vtisnil. Solz se ni bilo moč zderževati pri tako gromečih besedah in obraze so si zakrivali poslušavci in britko jokali, kar je bilo priča, da ta govor ni bil zastoj.

V petek zjutraj ob 6 pridejo P. Kos na prižnico ter so govorili od pripomočkov zoper greh. Priporočili so najpopred molitev, po tem pogosto prejemanje sv. zakramentov in ogibovanje priložnosti k grehu, ktera je bližnja in daljna. Na ta dan je bilo že toliko ljudstva zbranega, da so P. Kos sami rekli, da jih je gotovo več od pet tavitent poslušavcev bilo pričujočih, in odsihmal jih je bilo vsak dan več, tako da je bila cerkev zadnje dneve kar natlačena.

Ob 10 pa so imeli P. Doljak posebno pridigo za dekleta, in so jih precej od začetka svojega govora pohvalili, da se jih je toliko zbralo. Povedati vam hočem, so djali, danes vaše dolžnosti. Bog, angeli in svetniki so pričé, da vas ljubim, kakor sestre svoje v Kristusu. Lepo tedaj me poslušajte. Vé imate dolžnosti do Boga, do bližnjega in same do sebe. Do Boga, da ga molíte. Oh dekleta predrage, molite vsako jutro in vsaki večer k svojemu nebeškemu Očetu, da bi vas ohranil v svojem varstvu; molitev naj vam bo meč v vaših velikih nevarnostih, v kterih se znajdete. Ob nedeljah in praznikih hodite rade k Božji službi. O stanovitne ostanite v tem, posebno po leti, ko so dolgi dnevi, pridite tudi še po nauku v cerkev; glejte, tu imate štacijone sv. križevega pota, oh pridite in premišlujte britko terpijenje svojega ljubega ženina Jezusa Kr. Prejemajte pogosto sv. zakramente. Oh dekleta, vé ne veste, v kako velikih nevarnostih ste, pridite večkrat k spovedi in k sv. obhajilu, da zatirate hudo nagnjenje v sebi. — Druga vaša dolžnost je do bližnjega. Pervi bližnji so vaši starši. Slišale ste že v posebnem nauku svoje dolžnosti do staršev, da jih namreč ljubite, častite in jim pomagata. Ljubezen ste jim dolžne, ker oni tudi vas ljubijo. Kako gerdo se pregreši hči, ki sovraži svojo mater, ki jo morebiti od mize, ali celó iz hiše pehá, ki se je sramuje, ako jo vidi na kakem shodu suho, in slabo oblečeno. O nehvaležna hči, ki se sramuješ svoje oslabele, postarane, zgerbane in stergane matere ter jo v svoji prevzetnosti med ptujimi ljudmi še poznati nočeš! Drugi bližnji vaš je drugi spol. Zdaj so začeli bičati nespametne dekleta, da je bilo joj; zaterdili so jim v spomin, kako se imajo varovati fantinov, ter jim priporočali, da morajo biti sramožljive, zakaj ako le poslušáš gerdo klafanje, bo ne le samo zarudelo tvoje lice, temuč ako strani ne greš, si v nevarnosti zgubiti nedolžnost. Bodite stanovitne, ne dajte se pregovoriti, naj vam obeta, karkolj hoče: bogastvo, denarje, ruto ali kaj drugzega, ne vdajte se ne danes, ne jutri, ne čez kaj dni, ne nikolj! Tvoja beseda naj bo: ne. Kakor stena bodi stano-

vitna in nobena reč naj te ne preslepi. Rekli so zastran deviškega stanú: Izvoli si Jezusa za svojega ženina, ki je nar bogatejši, nar modrejši in nar boljši ženin, kakor pripoveduje sv. Ambrož od ene, ki ni hotla drugega ženina, ko Jezusa. Silili so jo namreč njeni starši v zakon, ali ona je rekla: Stopim v zakon, ako mi daste nar modrejšega, nar bogatejšega in nar boljšega ženina in je šla po tem v cerkev, padla pred véliki altar ter ga objela in rekla: Ta, ki je tukaj v tabernakeljnu, je moj ženin, tega sem si izvolila, tega hočem in drugega ne. Pokazali so po tem na križanega Jezusa in rekli: Glejte ga dekleta, ženina, izvolite si ga tudi vé. — Varovati se morajo dekleta nadalje nesramne ljubezni, ktera toliko nesreče in sramote prinese že na tem svetu in pripelje velikokrat k samomoru, kar dan na dan beremo v časnikih. Nar večji nesrečo pa prinese taka ljubezen za večnost. Oh pekel je poln takih deklet, ki so po grešnem znanju vanj prišle. Le vprašajte jih, zakaj so tako nesrečne, odgovorile vam bodo: zavolj nesramne ljubezni gorimo tukaj. Varujte se tedaj, predrage dekleta, te gerde ljubezni, ki se sklepa pod oknom pri temni noči itd. Vidilo se je dekletam na obrazih, kako ginjene so bile, in reči smem, da vsaka vasovavka je naredila terdni sklep odsihmal ne več vasovati, ter le Jezusu svojemu Bogu služiti.

Ob treh popoldne pridejo na leco P. Zlatoust Valjavec in po reku: Človeku je odločeno, enkrat umreti in po tem bo sodba — govoré od posebne sodbe.. — Človek, komaj mertev, je že obsojen, in sicer na ravno tistem mestu, kjer umerje. Ako umerje v vodi, je sodba precej v vodi; ako na postelji, je sojen na postelji; ker Jezus Bog je povsod pričujoč. Gorko je še truplo, žila ne bije več, jokajo okoli njega njegovi, šlatajo ga, in na persi pokladajo mu roke, če še živi, in glejte, že je obsojen. Sojen bo vsaki čez vse misli, besede, želje in djanja, ki jih je imel in doprinašal. Grehov bo imel veliko trumo, ali dobrih del morebiti nič. Sodnik ta je Jezus Kr., ker sv. pismo nam govori, da sodbo je Bog oče prepustil Sinu. Ta sodba je nar pravičniji in nar ostrejši. Tukaj na svetu se izteče marsiktera sodba po krivici, ker sodnik se da podkupiti; ali Jezus Kr. je pravičen, sodi natanko po zasluženju. Ojster je ta sodnik, ker ne pozna nobenega usmiljenja več. Tukaj je Jezus jagnje Božje, ki odjemlje grehe tega sveta; ali tam je lev, ki ne pozná usmiljenja. Tukaj še prosí sv. Urh in Marija za te, ali tam ne boš imel priprošnjika. Na Tirolskem sem šel pred dvema letoma, ko sem se še učil, iz naše hiše nekega dne po opravkih. Kaj zagledajo moje oči? Nekaj čudnega je bilo. Ravno nasproti naše hiše je bila kosarna. Vidil sem veliko ljudi, ki so letali sem ter tje; — bila je silno velika množica in gledam, kaj bi to bilo. In glej, pripeljejo iz kosarne mladenčca vojaka, zalega Kranjca, ki je bil star 26 lét; peljali so ga na moriše, ker petkrat je bil ušel od vojašine. Obsojen je bil v smert. Dve uri je hodil na moriše, ktero je zunaj mesta. Deržal je v rokah križanega Jezusa, molek (pateroster) mu je visel z rók in z objokanimi očmi gleda proti nebu gredé zadnjo pot. Pripeljejo ga na moriše, — postavijo ga na svoj kraj, zavežejo mu po šegi oči in 3 vojaki so bili postavljeni nasproti, ki so imeli nabite puške in že so merili vanj z napetimi petelini. Po navadi vpije poveljnik straže: — pardon! ali odgovori se mu: ni pardona; v drugič: pardon! — ni pardona! se mu spet reče, in tretjič: pardon! in že so hotli sprožiti vsi trije vojaki svoje puške, ali glej! zasliši se beseda: pardon. Mladeneč zgubi zavést in zgrudi se na tla, kar je naredil strah pred smertjo. Prijatelj, ali veš, zakaj sem to danes povedal? Glej, iz tega vidiš, da tukaj na zemlji tudi že k smerti obsojen najde kterikrat milost; — v večnosti pa ne več. Sodba enkrat izrečena,

je za vselej izrečena. Ali srečno ali nesrečno, kaj hočeš, da tebi enkrat veljá? Ali hočeš zaslišati: Poberi se, prekleti, v večni ogenj, ali hočeš slišati: Pridi izvoljeni mojega nebeškega Očeta? Oh Marija, sprosi nam gnado: da bi se mogli zdaj prav skesati, in spovedati, in spokoriti, da bi enkrat zaslišali besedo: Pridi izvoljeni mojega Očeta itd. — To je bila spet pridiga! se je slišalo po tem, ko je minulo; oh kaj bo, kaj bo? Bilo je pa tudi tako tiho in pazljivo, posebno, ko so govorili od mladenčca k smerti obsojenega, kakor bi nobenega poslušavca ne bilo v cerkvi in le tihe solze so polivale lica poslušavcem, in še zakašljati si ni upal nobeden, da bi kje kake besede ne bil preslišal.

V saboto, 10. nov., zjutraj ob 6 so imeli P. Kos govor od nepotrebnih besedi in pogovorov, ktere imajo ljudje, in bodo mogli od njih odgovor dajati. Prav dobro se je P. Kosu poznalo na pridigi, da so Gorenc, ker kakor ljudje res se pogovarjajo, ako jih je le več vkup, tako so vse na tanko vedili. In taka pridiga v domači besedi od gospoda, ki že leta in leta niso hodili po svoji domači deželi, izdá veliko in gre ljudém do živega. Omenili so nar pred dva učenca, ki sta šla v Emavs, in se jima je pridružil Jezus, ko sta imela svete pogovore, in je s tim pokazal, da kjer sta le dva v njegovem imenu zbrana, je on med njima. Kakšni so pa vaši pogovori? Ali je tudi pri vas Jezus, kedar vas je več vkup? Oh, vaši pogovori, so djali, so velikrat nepotrební in Jezusa ni med vami. Vaše govorjenje je: preklinjevanje, pohujšanje, prepiri, opravljanje ter odkrivanje grehov svojega bližnjega. Preklinjevanje, ali več kaj je to? To je peklenko govorjenje, in ti preklinjavec si peklenški hlapec, zakaj po jeziku se pozná vsaki, od kod da je. Vaše govorjenje je pohujšanje; nobenega veselja mislijo da nimajo, ako ne kvantajo. Oh, ako se že sploh nočeš zderžati kvantanja, zderži se vsaj v pričo nedolžnosti, zakaj Kristus pravi, bolje bi ti bilo, da bi se ti mlinski kamen na vrat obesil in se potopil v globočino morja, kakor pa da bi pohujšal kterege teh malih. — Vaše govorjenje je prepír, ker vam manjka ponižnosti in krotkosti. Učíte se od Jezusa, ki pravi, jaz sem ponižen in iz serca kroták. — Vi tudi obrekujete svojega bližnjega in laž trosite čezenj, kar se težko še kterikrat popravi. Kolikor višji je tisti, od kterege kaj lažeš, tcliko večji greh imaš, ker pri ljudéh zgubi dobro ime, in nikolj več toliko dobrega storiti ne more, kakor bi bil storil, ako bi ga ti ne bil opravljal.

Ob 10 so spet P. Valjavec imeli imenitno pridigo za mladenčce. K vam, predragi mladenči, smleške fare, in k drugim, so začeli, želim govoriti ter vas opomniti vaših dolžnost. Sicer sem že nekaj vaših dolžnost vam povedal, ko sem imel nauk za otroke. Pa vender želim vam še posebej kaj povedati. Vi imate namreč trojno dolžnost: do Boga, do bližnjega in sami do sebe. Varuj, da se ne pregrešiš zoper Boga. Bog ti je dal telo, ki ima oči, ušesa, roke, noge, serce, in ti je dal neumerjočo po Božji podobi vstvarjeno dušo, pamet, um in voljo. Glej, da teh telesnih udov in dušnih moči ne obračaš v razžaljenje Božje. Nikar ne pogleduj, kar ne smeš gledati po Božji postavi. Čiste oči ti je Bog dal, čiste mu moraš spet nazaj dati. Čiste ušesa si dobil od svojega Stvarnika, čiste bo tudi tirjal od tebe. Čiste roke tudi; oh gorje tebi, ki z rokami nesramno grešiš, ali sam seboj, ali z drugim spolom. Grozno so gromele te besede na ušesa mladenčev, v tem prizadetih; to bo poterdil, vsak kdor je pridigarja vidil. Čiste noge imaš od Boga, čiste jih moraš ohraniti. Čisto serce ti je dal Bog, čistega mu moraš nazaj prinesti. Boga moraš ž njim ljubiti, ne pa sveta. Imaš nadalje pamet, ki ti je bila dana, um čist, in voljo, ki ni bila samo k hudemu, ampak tudi k dobremu nagnjena. Oh pre-

drugi mladeneč, glej, da vse te dušne moči ohraniš v čistosti, in da služiš Bogu ž njimi. — Drugič imaš dolžnost do bližnjega. Pervi bližnji tvoji so starši; — oh mladeneč, kako si kaj spolnoval to dolžnost. Le pomisli, kako skerbni so bili tvoji starši vedno za te, in so še; kaj praviš, zakaj so njih roke in noge tako oterpnile, da jim tako rekoč več služiti nočejo. Glej zavolj tebe; zavolj tebe so se trudile roke in noge, da so tako oslabele, zavolj tebe se je pobelila glava tvojega očeta in tvoje matere. Oh, ali jim boš nehvaležen? ali boš gerdo ž njimi ravnal? ali jih boš zaničeval, sovražil, preklinjal ali celo tepel? Gorjé mladencu, gorjé mladencu, ki zoper očeta ali mater roko vzdigne in jih morebiti iz hiše suje! Zapomni si dobro, kar ti bom zdaj-le povedal: Ti svojega očeta do praga, tvoj sin pa tebe čez prag! — Oh kako marsikteri oče zdihuje in joka, ter si želi tisto belo ženo, ktera bi ga položila na mertvaški oder, da bi udje njegovi, ki imajo toliko prestati od svojega sina, enkrat že počivali. In marsiktera mati ki je reva in vsa suha in slaba od prevelikega terpljenja, ki ga ima prestati zavolj svojega nehvaležnega sina, si želi, da bi jo kmalo poravnali v mertvaško skrinjo, da bi že enkrat počivale njene suhe roke in noge, ki jih je ne mara celo tepel nehvaležni sin. — Britke solze so jele polivati poslušavce pri teh besedah, ker gospod misijonar jih je znal tako počasi, tehtno in bodeče izgovarjati, da bi tudi železno serce mogle omečiti. Oh mladenci, varujte se vsaj zanaprej tako grešiti, ako ste do zdaj kterikrat tako ravnali; zanaprej ne več tako!

(Dalje nasl.)

Bratje keršanskih šol.

Čertice o njihovih šolah.

Navajal sem v prešnjih dveh sostavkih jedro onih vodil, po katerih urijo in vezbajo šolski bratje svoje pripravnike, da ravnajo po njih, kedar prevzemó kako šolo; sedaj pa še nekaj znamenitnejših čertic o njihovih šolah.

Prezgodaj ne pušajo v šolo hoditi, še manj pa okoli nje postopati. Kdor pride prerano, da šola še ni odperta, ne smé več iti iz šolskega poslopja, ampak v versti stojé pri durih svojega razreda mora tiho čakati, dokler ne pride ključar šole odpirat v gotovem in odločenem času. Stopivši va-njo mora se vsak odkriti, z blagoslovljeno vodo pokropiti pa prikloniti sv. razpelo (krucifiksu *) in učitelju, ako je že v šoli, ter se tiho spraviti na svoj prostor. Dokler ne pride učitelj sam, skerbí za tihoto in red kak izversten učenec, ki zapisuje tiho brez vpitja in žuganja naj mirniše pa naj nepokojniše, da jih došli učitelj pohvali in obdará ali pa pograja in kazni, kakor je kdo zaslužil s svojim vedenjem. Hodijo pa bratje precej popred v šolo, preden se začénja in o prihodu se pokropé, sv. razpelo prikloné ter pred njim opravijo kratko molitvo za srečo pri učenju. **) Po opravljeni molitvi sedé beró sv. pismo

*) V šolah teh bratov visé na steni sledeče reči: Kropilnica z blagoslovljeno vodo blizo vrat, sv. razpelo, podoba Matere B., Angela varha, sv. Jožefa, sv. Nikolaja, pa čast. Janeza Salejskega, začetnika tega reda, in nekatere table s kratkimi izreki in pravili za lepo vedenje.

**) Molitvica ta se nekako tako glasi: O Gospod! ti si moja moč in poterpežljivost, moje razsvetljenje in moj svet, ne pušaj me samega, ampak dodeli mi v otročje in moje zveličanje duha modrosti, sveta in moči, duha vednosti in pobožnosti, posebno pa strahú Božjega in vneto gorečnost za povikšanje časti tvoje. Vse svoje dela sklepam z delom J. K., ter prosim M. D., angele varhe in vse svetnike, da bi zamogel dolžnosti svojega stanú zvesto spolnovati. Amen.

n. z., dokler zvonec ne veleva, da se ima šola pričeti. Učenci stopivši v šolo se ali učé iz knjig, ali pravijo svojo nalogo odločenim spraševavcem; manjše pa učé večji navadnih vsakdanjih molitvic, da ni nikdo brez dela in posla. To se godí do začetka šole, pa vse tihotno z nekakim šumljanjem. Ko odzvončká o gotovi uri in navadno molitev opravijo, se prične šola z učenjem, razlaganjem in spraševanjem. Tvarina tem šolam je to, kar veléva in ukazuje vlada, ker radi spolnujejo vse tirjatve in zahteve, samo da smé katoliška vera z odgojo v njenem duhu v šoli gospodovati.

Ravno zato imajo nekteri zmed šolskih bratov sve-dočbe in spričebe storjenih učiteljskih preskušenj za več raznih kraljestev, n. p. za Bavarsko, Avstrijsko, Prusko itd., da jim nikjer ne morejo učenja kratiti, kamorkoli pridejo. Tacega, ki je imel svedočbi za Bavarsko in Avstrijsko, sem sam vidil in ž njim govoril o marsičem. Pri učenju in sploh v šoli ravnajo se vestno po naukih navedenih v prešnjih dveh sostavkih ter se trudijo po vsi moči, da bi izredili iz svojih šolarjev dobre kristjane, umne in podložne državljanje. Za zbujanje in ohranjenje pridnosti in prizadevnosti imajo dovolj in zdatnih pomočkov, in ravno to je duša vsake šole, vsega učenja. Kolikor je mogoče, že učitelj sam prav pogosto vsacega šolarja sprašuje, če tudi le nekoliko naloge; vso to nalogo in vsak dan pa mora povedati odločenemu spraševavcu. Tako se ne more nikdo in nikdar zanašati, vsaj danes ne bom vprašan, in natanko se zveda vsaka zanikernost, pa tudi stanovitna pridnost. Dalje posajajo šolarje po pridnosti, jih vpričó vse šole previdno hvalijo, dajó jim spomine pridnosti, podobice: stanovitno pridnim izročajo nekako nadzorništvo nad drugimi ter stavijo učenike manjšim pa spraševavce slabijim verstnikom itd. Pri vsem tem ima vendar n-ravnost veliko veljavo; kjer te ni, zadovoljni niso, in tak učenec mora povsod čutiti to pomanjkljivost, nasproti se pa n-ravnost tudi povsod in vselej čísla, ter prijetno osvita še celo srednje ali slabe zmožnosti. Budí, hvali in še celó obdarjava se v teh šolah sama n-ravnost brez posebne vednosti, da le ta nevednost ne izhaja iz lenobe, ampak iz toposti in nezmožnosti.

K sveti maši vodijo šolski bratje svoje otroke vsak dan, samo da je mogoče; in skerbé prav zvesto za lepo vedenje v cerkvi in pri Božji službi. Sami pazijo in čujejo, pa ž njimi vred tudi boljši šolarji nad vsako n-rodnostjo, ki bi se utegnila pripetiti. Kdor zna brati, mora imeti bukvice v rokah, kdor ne zna brati pa vsaj molek; v bukvicah ne smejo imeti svetih podobíc, tudi ne družih motljivih reči pri sebi. Stojé bolj narazen, da ni lahko kake zapeljivosti od nobene strani; bolj n-mirne in zgovorne stavijo blizo sebe ali kakega nadzornika, da imajo več strahú. O pglavitnih delih sv. maše molijo krepke jedernate molitvice, katerih se nalašé na pamet učé in tako obderžé za celo svoje življenje; učé se tudi prav skerbno spoznati pomen raznih cerkvenih godov in obredov, da vedó, kaj se v cerkvi godi.

Katekizem učé bratje sami (mašnik pa smé vselej zravno biti, ako se mu poljubi) in se ravno zanj naj skerbniše pripravljajo, ker beró v tem razne knjige in razlage. Keršanski nauk učé sedé, vneto pa resnobno in pobožno, ter si vse prizadevajo, da tudi slabši šolarji dobivajo potrebne uméne in vednosti svete vere. Med razlaganjem kerš. nauka deržé otroci roke križem pers ali pa sklenjene na klopi, kakor bi molili.

Petje je tudi v teh šolah domá in radi pevajo od sv. Duha in druge pesmi, zlasti cerkvenih godov in praznikov, pa tudi posvetne poštene se ne branijo.

Po francoski šegi so bratje kaj dvorljivi in priljudni, zato pa tudi učence jako gladijo in likajo v besedi in

djanji, da se njihovi šolarji od družih iz vsakdanjih šol prav prijetno ločijo.

Poglavitni namen teh šol pa je najpred ta, da redé in gojé dobre kristjane po besedi in djanji, zato že mladino napeljujejo, kako bo mogla pozneje živeti.

V ta namen jih učé dobrih jutranjih in večernih molitev, ktere potem opravljajo v svojem življenji; vadijo jih tudi čez dan premišljevati, zlasti dolžnosti svojega stanú, nevarnosti in zapeljivosti, ki prežé od vsih strani na cvetečo mladino; razne pomočke jim priporočajo, kteri jih obderžati zamorejo na poti keršanskega življenja, posebno tudi pobožne zdihljeje o raznih priložnostih in potrebah, dušnih in telesnih. Učí se mladost v teh šolah cerkvene godove in praznike v duhu sv. vere obhajati in praznovati; molijo pred Šmarni litanije M. B., o božiču litanije od Deteta Jezusa; o kvatrih molijo za potrebe svete cerkve, posebno za dobre in goreče mašnike, pridigarje in spovednike; véliki teden premišljujejo prav živo terpljenje J. K. in tako o vsakem godu, kar obsega, kaže in učí. Kedar se sliši zvonček za sveto obhajilo, učitelj z vso šolo hitro poklekne in moli presveto Telo, ter prosi Boga, naj bi ga bolnik vredno prejel, pa tudi vsak tukaj klečéčih to milost dosegel, da bi bil o smertni uri s tem Kruhom močnih okrepčan. Vsak dan osmine presv. Rešnjega Telesa pošilja vsak razred dopoldne in popoldne kakega boljšega učenca v bližnjo cerkev, da ondi v imenu vse šole presveto Telo moli in časti. Vadijo se otroci moliti za starše, učitelje, dobrotnike dušne in telesne, žive in mertve; napeljujejo se čez vse skerbno in stanovitno, da bi opravljali prav dobro svoje spovedi in sprejemali vredno sv. obhajilo ter se lepe te navade celo življenje deržali. Tako in enako vadijo in urijo šolski bratje sebi izročeno mladino keršanskega življenja, da ga spremené v navado, ktera se večidel rada ohrani do smerti. O kak razloček je tu med navadnimi šolami! Da ti bratje vedó vsacega otroka po njemu odločeni poti voditi, jim pomaga naj več skerbno opazovanje v šoli, cerkvi, v družbi, posebno med potom, kjer imajo nalašč zato postavljene nadzornike, da vse vse zvedó, kaj in kako se kdo véde in obnaša; celo vedenje domá v hiši poskušajo zvediti, da popravljajo, kar je napačnega, v dobrem pa poterjajo. Tako rastejo mlada drevesca lepo in čversto, ternje se jim obrezuje, nastavljajo obilno cvetja in obetajo tečen in stanoviten sad. Kteri starši ne želé, da bi bili njih otroci tako lepo odrejeni?

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Z. Ljubljanska čitalnica praznovala je nedeljo 23. decembra lep god. Delila se je namreč obleka, ki so jo izdelale usmiljene gospe in gospodičine našega mesta, ubogim otrokom. Oče tega lepega početja dr. Orel nagovori najpred obilno pričujoče in omeni, v ogovoru: da čitalnica ni samo zato, da bi se udje hodili razveseljevat, ampak da jih je volja tudi pomoči deliti, kjer je je treba. Pravi, da bi se danes obdarovani otroci ne klatili okrog, ampak da bi se, — ker zdaj jim je to mogoče — učili kaj v šoli in kdaj kaj prida postali: to je današnji razdelitvi namen. Konča z upom, da se tudi vprihodnje ne bo opustil ta naj lepši čitalničin praznik. Po tem so začeli razdelovati mil. proš gospod Anton Kos obleko. 72 otrók, 39 šolarjev in 33 šolaric, dobilo je od srajčike do čevaljčkov in pokrivala popolno opravo. 8 bilo jih je letos več oblečenih od vlani.

Ko so bili otroci preoblečeni, zapojejo čitalničarji ginljivo pesem, ki naj bo hvaležne molitve malih iz-

gled: „Oče naš.“ Po očenašu nagovore gospod proš otroke in nje, po kterih trudu nam je došla današnja veselica. Med drugim pravijo otrokom, da naj, ker imajo zdaj obleko, hodijo pridno v cerkev in v šolo. Kedar bodo oblačili in slačili to obleko, naj se hvaležno spominjajo dobrotnikov. Pa tudi starišem doma naj naročé, da bodo molili z njimi vred za darovavce. In ko gospod govornik zakličejo „naprej, naprej s tim hvale vrednim početkom!“ je bilo vse veselo ginjeno po čitalnični dvorani. Sladka solza v marsikterem očesu bila je najlepše plačilo podeljene dobrote in večtedenskega prestanega truda. Na to podaré nektere gospé še vsacemu kolač in pa jabelk za Božič. Sparoma peljejo šent-jakopski gg. vodja in učitelji otroke koj po razdelitvi v nunsko cerkev in na glas tu opravijo z njimi molitev za dobrotnike. Zdelo se nam je, ko smo gledali tako dobro oblečene revne otročiče, kakor bi bili to pastirčki na betlehenskem polji, dobrotniki, ki so jih oblekli, pa njih starši. Kakor pa so dobre ljubljanske serca te revne otroke oblekle s telesno obleko za Božič, tako naj betlehensko Dete obleče dobrotnike in dobrotnice z naj lepšo duhovno obleko in rosí naj na-nje in na njih lastne otročiče in rodovino naj obilniši nebeški in zemljski blagoslov.

— Odsek za presojo sporočil deželnega zbora je zastran slovensko-nemškega slovarja prav navsveoval: naj deželni odbor po primérni poti požene to delo, da se, kar je mogoče, hitro in nepretergoma doverši. Že zavoljo nevarnih sedanjih denarstvenih zadév je to močno želeti. Ne bilo bi pa tudi po naši misli slovenšini ne v čast in ne v korist, ako bi se zavoljo presiljene kritike in purizmov delo preveč zategnilo, — tako n. pr. da je tobak „piti“ nemški izraz, ki bi ga po tem takem bil tudi ves véliki arabski narod od Nemcev vzél, ki tje do zamurskih dežel govori „tobak piti“ (čšreb ed-dohán), in še marsikaj enacega. — Prememba volilnega reda, po kteri še 103 volivci prisopijo v versto velicih posestnikov, se je sprejela.

Iz Briksen-a na Tirolskem smo zvedili tehtno novico, da v Kolinu ob Renu se ima v kratkem napraviti misijonsko semenišče (Seminarium misionariorum) za spreobračanje zamurcev v srednji Afriki. G. Comboni iz vstava ranje. Mazza v Veroni, ki je bil že v Afriki in sedaj biva v Rimu, ves živi in budi za ta misijon; ne manj pa tudi našim bravcem že znani gospod profesor Mitterrutzner, ki ravno zdaj dogotavlja slovnico in besednjak v jeziku bariških zamurcev in je te dni zadevne komnotise poslal ces. akademii na Dunaj. Ravno ta gosp. se je jel učiti tudi slovenšine in naročen je tudi na naš cerkveni časnik. Bariški jezik, ki ga je v slovnške oblike vpregel, je posnel iz misijonskih rokopisov in iz ust zamurskega dečka Logvita, ki je že nekaj lét na Tirolskem; toda godí se mladenču kakor večemu delu, ki k nam pridejo: sušica se ga je namreč lotila, ki ga bode najberže spravila pod zemljo.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Sv. Avguštin to-le pripoveduje: „Verli prokonsul Flaccianus, mož velike zgovornosti in učenosti, nam je nekđaj, ko smo o Kristusu govorili, pokazal geršk rokopis in je rekel, da to je spevanje Sembilije ali Sibile Eritrejske. Zraven tega nam je pokazal, da začetne čerke vsih verstic od perve do zadnje, zredoma brane, dajo v greškem te-le besede: Jezus Kristus, Sin Božji, Rešivec. — Ni časa in prostora, da bi vse šembiljsko govorenje povzeli, v podporo omenjenih lepih besed pa je treba vedeti, da Sembilije so bile modre

s preroškimi duhom obdarovane device v silo davnih časih še pred Kristusom, ki so zlasti tudi o sodbi govorile, od tod v mašnih bukvah:

Se bo zemlja v prah zdrobila, —
Priča David in Sibila.

Sv. apostelj Pavel je govoril o Šembiliji z besedami, ki jih sv. Klemen Aleksandrijski od njega povzema ali citira rekoč: „Vzemite v roke greške bukve, poslušajte Šembilijo, kako le Enega Boga oznanuje!“ itd.

To bodi zadosti za opravičenje Šembilij. Naš svet in prepričanje pa je, da naj bode tudi našemu političnemu življenju, pred vsem Avstrii, šembiljsko prerokovanje njena glasilka, namreč: Jezus Kristus, Sin Božji, Rešivec ali Odrešenik, v novem letu in za vselej. Ravno ta izrek pa naj bo tudi saj v duhu in namenu začetek vsih verstic, ktere bode pisala „Danica“ skoz leto, ktero je ravno nastopilo.

Morebiti smo bili Avstrijani pretekle leta zgorej imenovano glasilo ali parolo preveč opustili; torej se nam ni dobro godilo. Vzela nam je vojska lansko leto veliko mladenčev, kolera mnogo vsakterega ljudstva, Lahom smo dali Benedke, Prusom smo se umaknili iz Frankobroda in Nemčije. Izprosimo si „Jezusa — Rešivca“, in potlej upajmo, da v prihodnje ne bo več tako. Potrebno je namreč, da dobimo zopet stanovitno stalo. Sej take šušmarije še nikoli, kakor je zdaj: vsak, če mu le njegova ne obvelja, žuga in terdi, da bo Avstrija razpadla. Pred nedolgo časom bi mu bili nekam drugam pokazali, ako bi bil kdo kaj tacega znil.

Pa sej so ljudje zmirej bistrejši; o vsem modrujejo in marnjajo, kakor se jim poljubi ali dozdeva. Profesor Oppolzer na Dunaju zbuja celo Kirchhoferjevo dozdevo ali hipotezo, da se solnce še le dela (ist erst im werden)! Če je toliko tisočletji „im werden“ in zmiraj tako silno lepo, kakošno še le bode, kadar bode dogotovljeno? Toda, če je solnce „im werden“, dandanašnje glasilke „naprej, — naprej!“ vender le ne pozná, ker vse tisočletja ni nihče povedal, da bi bilo le za žarek svitlejši postalo. Oppolzerjeva je menda „zvezdoznanska laž.“ Pa kaj se češ temu čuditi, ker ne moremo solnca z neba vzeti, kakor uro s stene, da bi ga zmote prepričali: sej se drugi še „zgodovinskih laži“ ne sramujejo, akoravno bi lahko vedili, da jo utegnejo vsak trenutek po ustih dobiti! Take zgodovinske laži kuje n. pr. „Wanderer“, ki je undan brez sramožljivosti in brez vesti pisal, da so bili Henrika III in IV mnih na podpihanje jezuitov umorili. Dobil je od drugega časnika kmali po perstih, pa kaj on za to praša? Sej namen je pri svojih bravcih dosegel. Ali kaj bi o preteklosti ne lagali, sej lažejo še o pričujočnosti. Neki Zimmermann v Avstrii ne vidi drugega razun „jezuitenherrschaft.“ Tudi g. Hlubek jo je v graškem dež. zboru debelo pokidal, rekši, da „so vsi omikani možje oženjeni...“ Dobrotljivi Zveličar! kam Te bodo še prišтели naši „omikani možje?“ Drugač gotovo je mislil uni graški poslanec o tej reči, ki je preizverstnima slovenskima poslancema v ravno tem zboru nadél primek „Cirila in Metoda“, mnihov, vstanovljavcev slovanske omike in prestavljavcev sv. pisma, sicer bi bil res „Unicum“ s svojo sodbo. Je pa tudi v národni zadevi ta zbor očitno pokazal, koliko ima slovenska reč od njega pričakovati.

Ker sem na zборе zakermil, naj povém še kaj o celovškem. Obravnaval je undan osnovo za lastno mestno šolo v Celovcu. In kakošna ima biti ta šola? Mar taka, kakor verla mestna šola ljubljanskega mesta pri sv. Jakopu, ki jo je na noge spravila slovenska občina? Kratko in malo ne. Celovškega zbora prostomiselnici se poganjajo za ločitev šole od cerkve, in branijo se vsa-

kterega vpliva cerkvene oblasti. Zato je pa tudi šolski vodja Beniš iz odbora stopil, in deželne in cerkvene oblasti se taki šoli na vsó moč ustavljajo; tudi ministerstvo je prošnjo za šolo spodbilo, s katero pa hoče odbor vlado posiliti.

Kam pa pelje tako „prostomiselnost“, se kaže zdaj prav grenko na Laškem. Časniki pravijo, da „hudodelstva se množijo; poprejšnji samostani se v ječe spreminjajo“. Čudna ironija! —

„Prostomiselnost“, da se Bogu smili, je pokazal greško-nezedinjeni nadbiškup v Varšavi, ki je menda ukazal papeževo podobo iz vsih katoliških sakristij odpraviti, in tudi izsad štacunarskih šip je zginila! . . . Kdaj je ukazal n. pr. kardinal Havlik kaj enacega v Zagrebu zastran podob razkolniških metropolitov?

To in še veliko drugega o „absolutističnem“ gospodovanji razkolniških metropolitov, zlasti tudi v Carigradu v zvezi s sultanom, naj bi bil „Napredak“ v novem Sađu premislil, preden je za nemškimi frajmavrarji psoval „rimsko vero (!), da je poslednja podpora absolutizma“. O tem pa vender morebiti drugi pot več.

Brez Kristusa „Rešenika“, in z rogovilstvom zoper katoliško Cerkev se ne bo nikjer nič prida opravilo in nič dobrega doseglo; toliko je gotovo.

Cerkveni zbor v Baltimoru.

(Po sporočilih ameriškanskih listov.)

O slovesnostih, s kterimi se je začel veliki ameriškanski cerkveni zbor in s kterimi se je končala ta častljiva sinoda, ktere se je vdeležilo 7 amer. nadškofov pa 40 škofov z več ko poldrugi sto duhovnov vred, in kakoršnega že 200 let ni praznovala katol. cerkev, — je Danica že lani govorila. Sedaj pa še nekaj o posvetovanji prevažnega tega zbora in o njegovih sklepih.

Posvetovanja so se začele 8. vinotoka ob 10 dopoldne v stolni cerkvi in sicer skoz in skoz v latinskem jeziku. Ljudstvu ni bilo pripuščeno zraven hoditi, razun ob četertkih in nedeljah, ktere dni so seje bile očitne, vsem odperte. Mil. nadškof baltimorski dr. Spalding, kterega so sv. oče Pij IX izvolili za svojega apostol. poslanca in za predsednika zboru, imeli so svoj sedež pri sejah pred velikim altarjem na naj viši stopnji, njim na desni je sedelo ostalih 6 nadškofov, škofoje na okrog pred velikim altarjem (v sanktvarju); duhovni pa, ktere so škofje k važnim posvetovanjem seboj vzeli, imeli so sedeže pripravljene v središču cerkve.

Posvetovanje se pa ni o posamesnih rečeh še-le tukaj pri zboru kar iz novega začelo, ampak kakor so sv. Oče papež že davnej naznanili po kardinalu Barnabo-tu, predsedniku rimske propagande, o čem da želé, da bi se posvetovalo, kaj uravnalo, kaj skušalo; tako se je tudi zborov predsednik, nadškof baltimorski, kmalo po novem letu obernal do vsih škofov in jih prosil, naj bi vestno in skerbno prevdarjali, v čem bi bilo treba kake premembe, da bi se sv. kat. cerkev po severni Ameriki še bolj ko edinozveličavna vterdila in edinost pa enoličnost vpeljala v vseh razdelkih. Tudi več drugih duhovnov je bilo poklicanih v Baltimor, kjer jim je predsednik podal in v posvetovanje izročil več reči, ktere so bile namenjene, da pri zboru pridejo na versto. In precej ko se je začel slovesni cerkveni zbor, izvolili in sestavili so iz duhovnikov osem posebnih odborov, vsakemu na čelo postavili škofa, in izročili mu to ali uno v skerbno, natančno preiskovanje in premišljevanje. Ti odbori so potem v očitnih sejah vpricho zbranih škofov sporočevali o svojih nalogah. Vsak duhovnik, ki je hotel govoriti, stopil je iz središča v svetišče (sanktvarij) med škofe, da so ga ložej vsi slišali in umeli. Ko je že vseh osem odborov sporočilo o svojem posvetovanji in je še

tudi vsak drugi duhovnik, če tudi ni bil iz odbora, kdor je hotel, svoje mnenje in nasvete razodel, bralo se je iz zapisnikov vse to posvetovanje v posebnih sejah zbranim škofom, kateri so vse to še enkrat natanko prevdarjali in potem določili in postavili sklepe cerkvenega zbora, ktere so sv. Očetu poslali v poterjenje, da se potem povsod razglase in vpeljejo.

Razposlali so pa zbrani škofje ob sklepu cerkvenega zbora pastirski list do vseh svojih podložnih, do duhovnov in neduhovnov, iz ktereга hočemo nekoliko posneti, ker je v nekterih zadevah kaj važen tudi za naše kraje. „Sin Božji je človek postal,“ pravijo zbrani cerkveni glavarji, „in je nam v vsem enak postal, razun v grehu, in kakor je v vidnem životu bival med ljudmi, tako je tudi vidno cerkev vstanovil na zemlji, ki je pravi život Kristusov, on pa glava tega života, čigar udje smo mi verniki na zemlji. In ker je cerkev vidna, je razun njegove vedne brambe in pomoči tudi vidnih pripomočkov treba, da se ohrani, krepča in bolj in bolj razširja, ter zadostuje svoji nalogi. Med take pripomočke štejemo tudi cerkvene zборе, ki so ali glavni, vesoljni, ki nadomestujejo vso zbrano sv. Cerkev in imajo moč in veljajo za vse keršanstvo, ali pa zbori posameznih krajev, narodov ali dežel, ki nimajo toliko z verskimi rečmi opraviti kakor z nravo, z ustanovljenjem lepšega in boljšega reda v vsem itd., pa imajo veljavo in dajó postave za vse kraje in dežele, ki so pod oblastjo v njih zbranih škofov. Tak zbor je naš sedanji.“

Potem dokazuje pastirski list zbranih škofov, da kakor je v vsaki družbi edinosti treba in zato tudi kacega vodstva, kake gosposke, ki s koristnimi postavami vodi svoje ude k njih namenu, tako je tudi Kristus v svoji Cerkvi postavil tako oblast — duhovsko oblast — in jo izročil svojim apostelnom pa njih naslednikom, škofom z drugimi duhovni vred. „Učite vse narode,“ jim je veleval Zveličar in jim dal tudi vso svojo oblast z besedami: „Kakor je mene Oče poslal, tako jaz vas pošljam.“ Duhovska oblast je tedaj Božja oblast, duhovsko oblast poslušati se pravi Boga poslušati, kar je Jezus Kristus sam rekel: „Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje; in kdor mene zaničuje, zaničuje Tistega, ki me je poslal.“ Take oblasti pa ni dobila Cerkev le za perve čase, ali le za nekaj stoletij; temuč neomejena je njena oblast, veljá za vse njene podložne vernike in vsih časov. „Jaz ostanem pri vas vse dni do konca sveta,“ je govoril naš Zveličar ter jih zagotovil vedno svoje pomoči in varstva. „Če tedaj mi škofje ali posamezni, ali kakor zdaj zbrani v zboru, vam govorimo in vam zapovedujemo to ali uno, vam je zvesto pokornim biti, če vam je mar za blagor vaše duše; kajti kar vam veleavamo, veleavamo vam v imenu Tistega, ki je govoril: Kdor vas posluša, mene posluša, in kdor vas zaničuje mene zaničuje.“

V naslednjem oddelku govore zbrani škofje svojim ovčicam o razmeri med duhovno, cerkveno oblastjo in med posvetno gosposko. Da vsa oblast je od Boga postavljena, da pa ravno zato se mora posvetna oblast tega deržati, kar je od Boga zapovedano in zoper Božje, cerkvene postave nič veleovati in da podložnim vernikom gré le dotlej vbogati posvetno oblast, dokler ne zapoveduje ničesar zoper Božje postave. Dokazujejo, kako bi imele obe oblasti vedno zložne biti, kako je duhovna, cerkvena oblast naj večí podpora in podlaga posvetni oblasti; da bi posvetna oblast brez podpore duhovne oblasti še obstala ne itd. Potem govori pastirski list o cerkvenih zadevah ameriškanskih, zato preskočimo na naslednji oddelek lista, ki je tudi za nas jako važen, in govori od podpore, ki smo jo dolžni sv. Očetu papežu.

„Sami veste in ni vas še posebej treba opominjati,“ pravijo zbrani škofje, „da smo dolžni za časne potrebe

tistih skerbeti, ki skerbé za naše dušne potrebe. Ta dolžnost pa veljá še posebno do sv. Očeta papeža, kteremu je pri spolnovanji visoke službe veliko pripomočkov treba.“ Potlej govore od sv. Očeta Pija IX in od vsega zlega, ki so jim ga prizadjali sovražniki sv. Cerkve. Kako so padali vladarski prestoli okoli njih po Laškem, kako so brezbožni napadniki naposled tudi ob skalo Petrovo začeli butati, česar se pa sv. Oče niso prestrašili in tudi noben pravi katoličan ne, ker vedó, da ta boj nič novega ni, in da se je in se bo pekel vedno vojskoval zoper resnico in Kristusa, če tudi naposled le v svojo pogubo — in pa tudi ker vedó, da je naš Zveličar svojo Cerkev na terdno skalo postavil, ktero tudi peklenške vrata ne bodo premagale, in da so resnične besede, ktere je pisal nek sv. papež cesarju Anastaziju: „Kar je Bog vstanovil, tisto se ne da ukončati in zmagati in če je še tolika sovražna moč, ki se napenja zoper napravo Božjo.“ Potem se popisuje zadrega, v ktero so sovražniki pripravili sv. Očeta Pija IX „in da bodo mogli sv. Oče za svoje podložne, za nas vse in za vernike po vsem svetu skerbeti, z ató je silna potreba, da sv. Očeta tudi verne ovčice po vsem svetu podpirajo in jim pomagajo v sili; spoznamo toraj za svojo dolžnost ukazati, da se vsako leto v nedeljo v osmini sv. Petra in Pavla ali kako naslednjih nedelj, kakor odločijo posamezni škofje, po vsi severni Ameriki nabirajo mili darovi za našega sv. duhovnega vladarja. Vemo, da bodo verne ovčice slišale naš glas in zdatno pripomogle svojemu očetu.“

(Konec nasl.)

Katoličanje v Avstrii so jeli življenje razodevati, k čemur je tudi naj zadnji čas. Pot so pokazali gornji Avstrijanci, kateri podpisujejo oporeko ali protest, s ktero naznanujejo, da to ni njih misel, kar je zborna večina v adresi do cesarja za tako razodela. Katoličani ondotni pravijo, da oni se hočejo poprijeti svobode, do ktere pravico imajo, ter razodeti svoje najglobokejše prepričanje. In ktero je taisto?

Naj le bojo misli večine v poslanici od 5. grudna, pravijo katoličani, mi pa ji moramo svoje priterjenje naravnost odreči, ker v besedah in obsegu te poslanice ne nahajamo pravega izraza zvestobe in vdanosti gornje-avstrijskega naroda. „Naj ima naše ljudstvo tudi bolj gorjansko izrečje, s svojim cesarjem in gospodom bode zmiraj spodobno govorilo.“ (Tako spodobnost sta ohranila česki in gališki zbor v besedi, torej so tudi svitli cesar obojna odbora s poslanicama vse drugač prijazno sprejeli, kakor n. pr. dunajskega, ktereга adresa je enako neobrisana). — Vstavno življenje je tudi njim dobrota, nočejo pa, da bi stranka, ki je po naključbi večina, strahovala vlado in ljudstvo. — Oporekajo dalje zoper natvezbo, da slovesno od cesarja sklenjeni mir ni družega kakor kerpa papirja; — enako zoper rogovileže zastran konkordata, kateri je slovesno sklenjen od dveh naj višjih glav, cerkvene in deržavne, v blagor deržave, ktere podložni so v nezmerni večini katoličani. „Terdno smo prepričani,“ pravijo dalje, „da zastran tega, kaj je katoliško ter katoliški veri in cerkvi k pridu, vé škof bolje soditi, kakor pa zborna večina, ktero naj različniš duhovi vodijo. Besede, da Jezusova družba, odkar živi, je v keršanstvu le nesrečo nakopavala, razglasujemo za obrekovanje in za terditev, ki jo je navdihnila sovražljiva prenapetnost (fanatizem). Zgodovina tega za vero, vedo in nravo visokozašlužnega reda velikoveč učí, da krič: „proč z jezuiti!“ je bila vselej glasilka boja, kateri se je prav kmali vnel zoper prestol in zoper altar. Oporekamo misel, da „še le potlej bi bila ljudska šola v svojem vrednem in nraavnem stanu, ako bi se cerkveni vpliv iz nje odpravil. Studimo nevredne napade na škofa, ki so naravnost iz-

rekli, da nočejo nikogar žaliti.“ Poslednjič tirjajo za Cerkev polno svobodo v njeni od Boga dani vstavi, kakor tudi sami nikomur svobode ne prikrajšujejo Take moške besede so pač čudno ponižanje za domišljive visokoglavce.

Opavski zbor, ki je precej po tisti znani „kulturi“ dahnil, je bil nekak (zopercerkven) „koncil“, kakor pravi „Volksfrd.“ Izdekretoval je namreč konkordat, vpliv katoliškega duhovstva do šole, in pa jezuite — pa ne le iz domače Šlezije, ampak še tudi celo iz sosednje Prusije!! Kaj vse „kultura“ ne premore? — Za vse kaj boljsega se je poganjala večina v tirolskem zboru, namreč „za ohranjenje domorodnih lastnij svoje dežele,“ in sicer pred vsem drugim vere in pobožnih šeg svojih očetov.

Nemško. V sedanji pruski državi je med 23,521.260 prebivavci 7,712.000 katoličanov; severno-nemški bund šteje 8,875.000 katoličanov med 29,221.000 prebivavci; na Parskem, Virtemberškem, Badenskem, Hasenskem je med 10½ milijona prebivavci 5,400.000 katoličanov. Po vsih nemških državah je veliko boljše poskerbljeno za protestanško, kakor pa za katoliško duhovstvo. Ali je tudi to kultura?

Iz Frankobroda piše neki Nемец v „Volkszeitung“ v Baltimori daljši premislik zastran časništva po Nemškem in precej debele drobi. Pravi, da je po vsih nemških deželah čez poltretji tisoč časnikov; ali zares samosvojni ali prosti (neodvisni) časniki bi se dali na perste ošteti. Več tisoč pisateljev piše dan na dan za te tisoče listov, pa med vsemi ni nobenega velikega časnikarja, nobenega novinarja, ki bi ga ves narod čislal za zvišenega dnevnikarja. Zapadli so naj večji del časniki denarni moči in državni oblasti. Svoboda tiska, s katero je toliko bahanja, je dozdevek (illusion). K temu je naše časništvo po velikem, pravi dopisnik, judom v rokah, kateri so sovražljivi germanstvu. Tisk pri nas ima pravo demonško moč. Literatstvo pri nas, ki v večem delu časnikov na veliki boben bije, je ljudstvo, ki ga sami ne spoštujemo, katerih pridelek pa vender ima biti duhovni živež stotisočerm ljudem. Malopridni duh polagoma velike verste naroda pači za nravo in državo, okuži in odgoji občinstvo tako, da reči in ljudi ravno nasprotno vidi in sodi. Le preveč ljudi je, ki ne znajo sami soditi in se po tem zveržejo, kar se jim s prederznostjo dan na dan ponavlja. — Če je pa velik del temu tako, ali ni potrebno, da se povsod močno katoliško časništvo na noge spravlja, podpira in goreče razširja ter se tako na vse strani sejejo načela resnice in blagra? —

Na Jutrovem zmiraj bolj vré, tako na Rodu otoku, v Tesalii, še obilniše in naj hujši v okrajni Agrafi. V Egiptu pričakujejo neki angleške vojašine, 4000 francoskih je že ondi, katerih namen, češ, da je zadnja Azija. Rusu pripisujejo, da na Greškem piha. Kaj pa Avstrija?

Méd in Pelin.

Kako velike pa imenitne pravice imajo bravci „Zgodnje Danice“ za novo leto 1867.

Mož, ki je znal nekaj več ko samo hruške peč ali pa poper tolči, je za resnico terdil, da so širokoustni obétavci enaki piskercem v češ-lekarnici ali zastarani apoteki. Kako to? Ti piskerci pozlačeni in lepo pomaleni stojé po predalcih, vsi čedno zversteni, s kaj zalimi napisi; kajti na enem se bere Rhabarbara, na drugem Cassia, na tretjem Elixir proprietatis, na četertem Saccharum rosatum — in še poltretji legijon enacih napisov, ki zdravje čez zdravje obetajo bolnikom. Ako pa ktere teh pušic odkriješ, najdeš — po kranjsko reči — da je vse res, kar ni laži vmés, zakaj v marsikteri že molji gospodarijo, ali pa strici pajki prédejo.

Ako pa častitim bravcem „Zgodnje Danice“ z zgoraj postavljenim napisom za novo leto velike prednosti in pravice obetamo, je to vse kaj družega kakor lončki v lekarnici. Zakaj posestniki „Zgodnje Danice“ nika-kor niso „mali,“ ampak so „veliki posestniki“ v domorodnem pomenu, in sleherni in vsaki smé prepričan biti, da ima naslednje pravice, ki mu jih nihče ne smé kratiti:

a) Smé list brati iz svoje lastne pravice; drugi morajo še le za-nj prositi.

b) Smé „Danici“ svetovati, odsvetovati, predlagati, polágati (ne pa podlagati ali pa podtikati), je tudi še celo zmérno mekiniti ali rešetati itd. Ne-bravcem vse to nič mar ni!

c) Naročniki smejo „Danico“ drugim na glas brati, posojevati, domú tirjati, jo dati ob koncu leta vezati, jo shraniti, pozneje v novo brati, in še več enacega: le samo potice, sira ali kaj družega ne sméjo va-njo zavijati, — to ni dopušeno. Ne-bravci, se vé, vsega tega in še veliko enacega ne morejo in ne smejo početi, in ko bi tudi počeli, bi javaljne kaj veljalo.

d) Smejo zraven enega iztisa naročiti še družega, tretjega itd. — sine fine, n. pr. za brata na kmetih, za pridnega učenca, za sosesko, za gostilnico (da bi možaki kaj koristnega brali in resnico zvedili, ne spletali pa vráž in praznih čenč), za bukvarnico, šolo, za pridne odrašene mladenče, da jo ob nedeljah berejo in še ne vem za koliko družih. Nenaročnikom včasi nemarnič, včasi pa nemanič kaj tacega ne dovoli.

e) Smejo priti vprašat, če je že „Danica“ natisnjena, kadar koli je čas za to. To pravico sicer tudi sli ali pôsli imajo, toda — nota bene — le s pooblastenjem naročnikov.

To so le nektre in sicer, le samo bolj zunanje in naj manjši pravice, dobički in pridi naročnikov „Zg. Danice,“ ko bi pa vse hotli naštevati, ne pridemo na konec, — tudi bi se ne mara potlej vsi Slovenci hotli na njo naročiti, česar pa nimamo pravice pričakovati. Da se pa kdo ne bo pritožil, češ, da dandanašnji le samo bravci „Zg. Danice“ na svetu veljavo imajo, torej Danica v s e m vérnim Slovencem voši:

Milo in drago,
Veselo in blago,
Serčno in tečno
Danes začeto
Novo leto!

In še posebej.

Kmetom: Polne kašte žita; hleve polne živine rogate in nerogate; hiše polne dobrih keršanskih ljudi; serca polne bogoljubnosti.

Gospôdi: Službe tolste, veselice pametne, veči učenost v veri kakor pa v liberalnih časnikih; zlasti kar tiče Božjo službo, post, velikonočno spoved.

Poslom: Dobre gospodinje, tenke ušesa, včasi slonovo kožo, kratek jezik, sramožljive oči, zajčje noge pred nevarnostmi, spodobno plačo.

Otrokom: Zlate orgljice s 1000 piščalkami, katerih vsaka vedno poje: „Spoštuj očeta in mater!“

Staršem, gospodarjem: Trobento sodnjega dné, ktera bi jim vedno na uho bučala: „Gorjé človeku zavoljo pohujšanja!“

Cerkvam: Lepe altarje, serčne pridige, ljudi — da se vse tare.

Vojski: Naj spodnji pekel.

Miru: Naj višji prestol.

Dolgovom: Plačevavce.

Davkom: Ponižnost.

Vrednikom: Legijone naročnikov in hrame naj boljši robe.

Zimi: Pamet.

Vesoljnemu grešnemu svetu: Spravo z razžaljenim Bogom.

Piju IX: Snetje s križa.

Bolnikom: Voljno terpljenje.
Umirajočim: Večno življenje.

Tako pa spet le Amerikanci znajo. Iz Cambridge-a (r. Kembriža) pripovedujejo amer. listi. Že precej odrasla deklica je v šoli nagajala in imela bi jih bila nekaj po roki dobiti. Ker se je pa branila in ni hotla dati roke, zgrabila sta jo dva učenika in natepavala s šibami po herbtu in rokah. Da bi se pa preveč ne razlegalo njeno milo ječanje, vsedel se je tretji učenik k glasoviru ter zaigral veselo popotnico, učenci pa so mogli marširati po njegovih glasovih krog klopí. Se vé, da je vse razkačeno bilo po mestu, ko so zvedili to barbarstvo in vložili bodo prošnjo, da se tepenje popolnoma odpravi iz šole.

Kratke naznanila. V Milvakii je undan neka mati 16mesečno hčerko na ognjiši pustila in gre v sosednjo hišo. Čez nekaj časa začne dete tako milo vpiti in jokati, da je vse kosti pretresalo. Mati prileti, pa prepozno, ker uboga deklica, ki se ji je bila obleka vnela, je bila že vsa pečena ter je zvečer s smertjo bila rešena silnih bolečin. — Poslednji ameriški cerkveni zbor je sklenil tečno skerbeti za podporo ameriškega vstava v Rimu, ktereга je Pij IX vstanovil in tudi za-nj potrebne poslopja daje. — V Cincinnati je prestopil v katoliško Cerkev sloveči zdravnik dr. G. Fries; vikši škof Purcell sam mu je podelil sv. zakramente. — Pri sv. Petru blizu Cincinnati je 370 po nekaj zanemarnjenih otrok v skerbi 11 usmiljenih sester. Katoličanje in protestantje podpirajo to napravo. — V Bostonu v bolnišnici je smertno bolan Nemeč, katoličan, prosil za katoliškega duhovna, kteremu pa protestantje s praznimi izgovori niso pustili v bolnišnico. Na vse zadnje je žena bolnikova prijatla naprosila, da je z vozom šel po moža in ga domu pripeljal, kjer je bil previden. Nekatere dni pozneje je mogel mož pri veliki revšini in neozdravljivosti v bolnišnico nazaj spravljén biti. Bolnišnica pa pri vsem tem ni izločljivo protestanška, ker napravljena je z nabirkami raznega ljudstva. — V Zagrebu se je 16. u. m. odkril spominek Jelačića bana. — Hervaška adresa je bila z veliko večino sprejeta; med tistimi poslanci, ki so jo zročili svitlemu cesarju, je bil tudi milostl. škof Strosmajer. — Srbija tirja take pravice, kakoršne je dobila Romanija. Tudi miridiški knez Bib-Doda misli na razširjanje svojih pravic. (Zkft.) — V Cilicii in mali Armenii gospoduje neko gibanje v prid katoliške vere. — Na kreškem otoku se je bil neki Mustafa-paša po šesturnem boju po znatni zgubi mogel umakniti. — Da ima cesarica Evgenija v Rim iti, je bila menda le komedija. Rekli so pa neki že poprej sv. Oče, ako pride, da jo bodo prav prijazno sprejeli, da pa nočejo nič o kakem posredovanji od nje slišati. — Na Dunaju so imeli poslednji čas pred sodnijo dvajsetletnega paglavina Marcherja, ki je že več lét z ravno toliko staro deklino v nesramni zavezi živel in tako obdivjal, da je krojaškega mojstra Wimmerja umoril iz jeze, ker ga je le-tá za 6 gld. 60 kr. pri sodnii tožil. Nad tem naj se blagovolijo zgedovati, ako kterim ni prav, da Danica večkrat svari pred nesramnimi zavezami, „glorificiranjem“ ponočevanja s pesništvo in petjem itd. — Iz Avstrije sta se podala jezuita Hager in Strehle v misijon v južno Avstralijo. — Za dan 11. grudna, ko so imeli Francozje Rim zapustiti, so verni Italijani iz vsih krajev darovali sv. Očetu 160.000 gold., kteri darovi so bili ravno tisti dan drobno natisnjeni v „Unitá catt.“ Laška „liberalnost“ pa je bila tisti list skvečila. To kaže, da je v Italii živa vera, zatlačena, ki bode pa v strah hudobnežem in izdajavcem sv. Očeta neprevidoma na dan švignila.

Božična.

(Stara pesem opiljena, ki se poje v Cirknici. Poslal J. J—č.)

Veselje bodi vsem to noč!	Je v hlevčiku prav merzla noč,
Nocoj poslal je Bog pomoč;	Bog zdajci jima dá pomoč:
Spomin prelép obhajamo,	Marija Dete porodi,
Bogú vsi hvalo dajamo.	Je bilo okoli polnoči,
Spomin, ko čas je srečen bil,	Zveličarja obljubljen'ga
Da se Zveličar je rodil.	In Kralja nam nebeškega.

Kristjanje vsi se veselé,	Marija pa to Detice
Povsod pojó, Bogá časté,	Povila je v povojčike,
Po cerkvah vsih lepó zvoní,	Ga moli s celega sercá,
Po hišah vso noč luč gorí,	Sv. Jožef hvali ž njó Bogá,
Že v polnoč maše se pričnó,	In položi ga v jaslice,
Mesiju se na čast pojó.	Iz kterih vol in oslik je.

Je že nad osemnajst sto lét,	Pastirci so pri čedah bli,
K' je rojen Jezus bil na svét,	Ovčice tiho var'vali;
Z veseljem še ga vsak kristjan	So vid'li, kaj godí se tam,
Části po svetu vsem ta dan,	Nad hlevcem je nebeški plam!
Vsak mašnik ima maše tri	Rekó, nad štal'co je lep žar,
V spomin presrečne te noči.	Poglejmo ta nebeški dar!

Preljubi bratje in sestré!	Pastirci pridejo z dobráv,
Ozrimo v Betlehem se tje,	Zasliši lep se glas z višáv,
Kaj kolj nocoj se tam godí,	Ker trume angelcev pojó
Ker gre v to mesto tolj'k ljudi —	Bogú nebeško glorio,
Z Judeje vsi to pot gredó	Ljudém na zemlji blagi mir,
K popisu v mestice le-tó?	Kater je svete volje vir!

Svet' Jožef ino Marija	Poglejmo v hlevce tudi mi, —
Sta tudi v Betlehem prišla;	Poglejmo svéte té ljudi,
Noben jih noče prenočit',	Marijo, svet'ga Jožefa
Iz mesta ven sta móгла it', —	In v jaslih Dete Jezusa,
Iti v razderto štalico	Ki tam na slamici leži
In med ubogo ž'vinico.	In za človeštvo mraz terpi.

Oh Jezus, Dete vsmiljeno,
Preserčno nam pozdravljeno!
Z ljubezni si prišel na svet
Britkosti vse za nas terpét,
Še to na zadnje vernim daj!
Da pridemo vsi v sveti raj.

Duhorske spremembe.

V lavantinski škofii. 23. grud. zvečer so umerli prečast. g. stolni dekan Jož. Kostanjevec v 63. letu svoje starosti. R. I. P. — G. Lovro Potočnik je postal kurat pri Materi Božji v Pušavi.

Dobrotni darovi.

Za pogorelce v Stražišii. S Svete gore srenja 12 gold. — 5 gold. v Krašnjiški fari nabranih. — 5 gold. v imenu fare Blo-govske. — J. K. v P. 30 kr. — G. J. R—n. 2 gold.

Za pogorelce v Hotederšici. G. J. R—n. 2 gld.
Za Slomšekov spominek. G. F. S—r. 50 kr. — G. M.
Povše 1 gld. 50 kr. — Uršula Jereb 50 kr.

Za g. mis. Čebula. G. B. 1 gold. — G. J. R—n. 1 gold.
— Neko dobro serce 5 gld.

Za g. mis. Pirca. Neka dobrotnica 4 gold. v sr.
(Obilni darovi za sv. Očeta prihodnjič.)

Pogovori z gy. dopisovavci.

G. J. V.: Ne zamerite, naj berže, ko bo moč, po pošti. — G. J. K.: Imamo, pa ne vemo, kako Vam poslati. — G. Fr. K.: Želji dvé — enaki obé, če se spolnite v novem letu, kdo vé? — M. Kranje: Bog plačaj trud za delce in blage čutila. — G —1— v M.: Brali. O lepi priliki kaj nategniti, bi bilo dobro. Zastran omenj. vredbe usus docebit. — G. L. v R.: a) Morebiti; škodovalo bi gotovo ne. — b) Če ima kako djansko stran, le. — G. P. P. Serčna hvala za pojasnila! Tém in drugim:

Kar želite blago, véрно,
Bodi Vam nazaj stotérno!